

§. LXIV.

Quæ sit jurisdictione Ecclesiæ internæ.

Præter *externam* Ecclesiæ jurisdictionem, de qua actum est hactenus, alia est quam *internam* vocant, et in potestate remittendi retinendique peccata sita est, juxta illud *Servatoris* (1): *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt.* Sed de hac Theologi.

SCHOL. Conf. vir. clar. Plac. Fixlmillner exercit.
2. seet. 4. §. 51. pag. 132. seqq.

CAPUT VI.

DE POTESTATE ECCLESIAE.

COERCITIVA.

§. LXV.

Potestas coercitiva Ecclesiæ competit.

Jurisdictionis sacræ pars altera, quæ in coercendis delictis salutem Ecclesiæ ländentibus (§. VI.), corrigendisque pravorum moribus, aut in facinorosis penitus è Christianorum societate ejiciendis sita est, *potestatis coercitivæ* nomen habet. (§. LVI.) Constat vero duplice jure, pœnas scilicet *decernendi*, et *exsequendi* decretas remittendive. Illud *jus puniendi*, hoc jurisdictionem Ecclesiæ *criminalem* vocant. Potestatem hanc in Ecclesia christiana non postremis demum sœculis, verum prima quoque et puriore, ut ajunt, ætate receptam fuisse,

(1) *Ioann. XX. 22. 23.*

atque interdum exercitam, nemini hactenus, opinor, dubium fuit: adeo enim perspicua hujus rei exempla historia sacra prodidit memoria, ut in controversiam adduci nullo modo possit. Sed causa juris quæ sit, cui exercitum illius competat, quove in genere pœnarum versetur, hæc sunt, de quibus varie acriterque disceptatum est.

SCHOL. Exercitæ potestatis varia eaque illustria exempla veterum temporum memoria suppeditat. Colligit complura ex Irenæo, Tertulliano, Cypriano, Eusebio, Theodoreto ipse Pfaffius *orig. jur. can. pag. m. 122. seq.* quibus addi permulta possunt alia, si opus esset. Ceterum non hoc mihi nunc propositum est, ut universam Ecclesiæ disciplinam explicem, quam pro temporum diversitate aliam atque aliam in hoc capite obtinuisse satis constat omnibus. Quod moneo, ne sit argutulus quisquam, qui in vitio ponat, si nihil hoc loco repererit eorum, quæ de pœnæ ac censuræ discriminæ, hujusque variis speciebus acute magis quam vere scholastici disputant. Sciunt qui vetera norunt, nova hæc esse junioris ætatis inventa, enutrita in scholis, ex quibus in forum demum prolata sunt non sine insigni disciplinæ mutatione. Olim crimina etiam ad synodum delata non plectebantur, nisi in ordine ad sacramentalem absolutionem. Nullum ea ætate *fori externi* atque *interni* discriminæ, neque alius illi, huic alius præfiebatur judex, qui delictis inquirendis coercendisque auctoritatem impenderet, quod Morinus *de administ. pœnitent. lib. 1. cap. 9. et 10.* probavit. Inventi hujus discriminis laus est propria sœculo duodecimo. Quo recepto semel probatoque, planum fuit eo delabi, ut quæ majores ad correctionem maxime pœnitentiamque injungebant graviorum etiam facinorum reis, hi per modum pœnæ ad publicam vindictam, pronuntiataque ex formulaiudiciorum sententia, infigerent executionique darent: quo ipso præcipua sinceræ disciplinæ ratio mi-

rifice turbata est. Conf. Fleurius *dissert.* 3. in *Hist. eccles.* §. 16. seqq. et *dissert.* 7. §. 9. seqq. Espen in *tract. histor. can. de censur.* cap. 2. §. 2. 3. et *part.* 3. *jur. eccles. univ. tit.* 11. cap. 1.

§. LXVI.

Fundamentum hujus potestatis.

De causa juris istius atque origine in primis vehemens est ac pertinax controversia. Mihi quidem potestatem hanc Ecclesiæ divinitus tributam esse certum est ac perspicuum quam maxime. Quum omnis Ecclesiæ sollicitudo hoc pertineat, ut ad religionem fideles virtutisque veræ studium perpetuo colendum informet; enī utique illam oportet omni, quo licet, modo, ut ne impietati malisque moribus grassari in populo christiano impune liceat, ac pravis exemplis imbecilles animos corrumpere, inque parem turpitudinem pellicere: maxime quod *Christus* ipse hoc ei officium disertis verbis impo-
suerit, adjecta potestate ejiciendi etiam è societate Chris-
tianorum, si qui essent animo tam inflexili, ut ambi-
guam sanioris consilii spem facerent. *Si peccaverit in te
frater tuus*, inquit (1), *vade et corripe eum inter te et
ipsum solum*::: si autem te non audierit, adhibe tecum
adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium
stet omne verbum: quod si non audierit eos, dic Eccle-
siæ: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut eth-
nicus et publicanus. Ob hujus officii neglectam curam
Christi ipsius reprehensionem meruit Episcopus Perga-
mi (2); et *Apostolus* minatus *Corinthiis* (3) divinitus se
instructum potentia ait ad ulciscendam omnem inobe-
dientiam, qua usurum se adversus illos non dissimula-

(1) *Matth. XVIII. 15. seqq.*(2) *Apocal. II. 14. 15.*(3) *I. Corinth. IV. 21.*

bat, nisi obsequentes se monitis præbuerint (1). Eademque auctoritate *Paulus* præcipit *Timotheo* ac *Tito*, increpant inobedientes dure arguerentque cum omni imperio (2), ac *Corinthium* incestus reum segregari ab Ecclesia jubet, quo et ipse verecundia tactus ad frugem redeat, et saluti Ecclesiæ consulatur (3). Hæc sane, nisi totus fallor, potestatem coercendi facinorosos, atque etiam è societate ejiciendi Ecclesiæ divino jure compe-
tentem manifesto indicant. Nec alia *Patrum* sententia fuit. Nam dum censuram divinam *Tertullianus* vocat (4), ex jure clavium *Cyprianus* (5), ex ligandi ac solvendi potestate *Augustinus* eam repetunt (6): nonne hoc ipso divino eam jure divinoque consilio Ecclesiæ tributam aperie confitentur? Vanam enim fore persæpe legum sa-
crarum obligationem (§. XLVI.), inefficax Ecclesiæ judicium (§. LVII.) pulchre video, nisi quos *Spiritus Sanctus* posuit Episcopos regere *Dei Ecclesiam* (§. XXI.) instructos à *Christo* ea demus auctoritate, qua effici possit, ut decretis eorum ac judicatis obedientia præ-
stetur, conservetur unitas, hæreses ac schismata cohi-
beantur, et contumaces redigantur ad obsequium.

SCHOL. Negat Bohmerus in laudata sæpe *diss. de confederata christ. discipl.* cap. 2. his sacrae Scripturæ locis quidquam inesse ponderis ad eam, quam volumus, Ecclesiæ auctoritatem probandam; Negarunt ante illum Seldenus ac Lightfootus, quos suæ habet auctores sententiae. Sed Bohmeri interpretationem accurate refellit Pfaffius in *originibus juris canonici* pag. 7. 19. 65.

(1) *II. Corinth. X. 8. XIII. 10.*(2) *I. Tim. V. 20. Tit. I. 13. II. 15.*(3) *I. Corinth. cap. V.*(4) *Apol. cap. 39.*(5) *Epist. 27.*(6) *Gratian. caus. 24. quest. 1. can. 6. quest. 3. can. 1.*

§. LXVII.

Quibus in Ecclesia competit.

Hinc porro illud quoque manifestum esse reor, ut clavum jus (§. XXXIV.), ita arguendi coercendique potestatem non cœtui universo, sed iis præcipue à sapientissimo Fundatore mandatam esse, ad quos gubernandi populi sui auctoritatem voluit pertinere (§. XXI. seqq.). Etsi enim haud diffitear, eam primæ ætatis Pauli, ut videtur, exemplo (1) receptam fuisse disciplinam, ut in resecandis præcipue à sano corpore morbo infectis membris consilio Episcopi ac suffragatione non presbyterorum dumtaxat ac reliqui cleri, verum plebis etiam christianæ uterentur; ejusque disciplinæ Cyprianum aliquoties (2), clerum etiam Romanum in ea, quæ est ad Cyprianum, epistola (3) disertam injecisse mentionem non ignorem: potestatem tamen ipsam hujusque exercendæ facultatem ad Episcopos ecclesiarum eminenti quodam jure pertinuisse, res est Patrum traditione, atque observantia ipsa Christianorum adeo certa, ut nullus videatur ne suspicioni quidem relictus locus. Et vero ntitur hæc observantia non ambiguo Christi præcepto de corrigendo privatim fratre, eoque, si Ecclesiam non audierit, prorsus vitando (§. LXVI.); cui continuo subficiens, *Amen, amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in cælis* (4), satis aperte innuit, Apostolis potissimum, et per hos futuri populi Christiani Rectoribus ejus rei curam auctoritatemque à Servatore fuisse impositam.

SCHOL. Ligandi enim et solvendi potestatem seu di-

(1) Loc. cit.

(2) Epist. 9. 57.

(3) Epist. 3¹.

(4) Matth. loc. cit.

mittendi retinendique peccata extraordinariam fuisse, et Apostolis propriam, quod Bohmerus loc. cit. contendebat, negant ingenuè eruditissimi quique è Protestantium communione Theologi: Fechtius cum primis, ejus in diss. de clav. ligant. et solv. sect. I. §. 14. hæc verba sunt: *Claves regni cælorum in genere designant omnem sacri officii potestatem. Hæc potestas licet radicaliter penes totam Ecclesiam resideat, patet tamen, Salvatorem certas quasdam personas ordinasse, quæ potestatem hanc administrarent* :::: Erant igitur inter ejusmodi Christi servos primi quidem et principes Apostoli, quibus claves cæli datae fuere, non privative, ut loqui amant doctores, exclusis aliis conservis aut successoribus, sed cumulative, ita ut præteri daodecim Christi discipulos :::: alii plures mediate vel immediate votati ministri hac facultate fuerint instructi. Scio quam contentiose Fechtium impugnaverit Gundlingius in prælect. ad Corvinum lib. 4. tit. 43. Sed Fechtii doctrinam suæ ecclesiæ doctrinam esse adfirmavit intelligentior harum rerum Pfaffius in orig. jur. canon. pag. 20.

LXVIII.

Coercet Ecclesia pénis tantum spiritualibus.

Potestatem autem puniendi ecclesiarum Præpositis (§. LXVII.) divino jure competere (§. LXVI.) quum dico, id vero de spiritualibus pénis tantum, non de civilibus velim intelligi. Ut enim tota, quam à Christo habet, Ecclesiæ potestas mere spiritualis est (§. XXXV.), ita etiam spiritualibus tantum armis exercetur pénisque, quæ solo divino jure ad Ecclesiam materiali gladio destitutam pertinent, ac bonis privant ab ejus dispensatione pendentibus. Præclare Chrysostomus (1): *Regi, inquit,*

(1) Hom. 4. in illud Isaiae: yidi Dominum.

corpora commissa sunt, sacerdoti animæ: Rex maculas corporum remittit, sacerdos autem maculas peccatorum: ille cogit, hic exhortatur: ille necessitate, hic libera voluntate: ille habet arma sensibilia, hic arma spiritualia. Et in eamdem sententiam S. Anselmus: Sunt, ait (1), et ministri sacerulares à quibus temporalia, et spirituales à quibus debent tractari spiritualia. Datur ergo materialis gladius carnalibus, spiritualis autem ministris spiritualibus. Sed sicut non convenit Regibus, quod ad stolam pertinet, sic nec Episcopus, quæ Regis sunt, exercere debet. Quod quia Petrus, qui figuram spiritualium gerit, materialem gladium quodammodo exercuit, dum auriculam servi amputavit, a Domino increpari meruit. Publicum peccatorem indignum consortio fratrum pronuntiare jussit Servator (§. LXVI.), sed vim majorem non modo non indulxit, verum prohibuit etiam conceptis verbis, reprehendens acriter discipulos ignem è cœlo in Samaritanos, qui eum non receperunt, educere volentes: Nescitis, cuius Spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare (2). Quo ipse Christus aperte nos docere voluit, alienam esse à spiritu evangelii violentiam, quæ ad extorquendam religionem adhibetur. Nihil tam voluntarium est, quam religio, inquit Lactantius (3), in qua si animus sacrificantis aversus est, jam sublata, jam nulla est.

SCHOL. Conf. Du-Pin de antiq. ecles. discipl. dissert. 7. cap. 1. §. 5. Lactantii illum, quem descripti, locum in nullis se ejus scriptis invenire potuisse scribit Jos. Ulheimer in Comment. de potestate punitiva ecclesiastica et sacerulari §. 35. pag. 17. At exstat is tamen integer libro quinto divinarum institutionum capite vice-simo in editione, qua utor, ann. 1525. Quod quidem to-

(1) Auct. enarrat. in Matth. cap. XXVI, que Anselmo attribuuntur. Coloniae Agrip. 1560.

(2) Luc. IX. 55.

(3) Div. inst. lib. 5. cap. 20.

tum disertissimi scriptoris caput, vellem, Licentiatus hic juris semel atque iterum legat diligenter. Similis est viri istius oscitantia in loco Chrysostomi, opinacionibus ejus pernolesto. Verba Sancti Patris hæc sunt: Neque enim possunt quilibet homines pari facilitate curari, ac pastor curat ovem. Hic enim opus perinde est ligare, ab alimento abigere, urere, secare; sed potestas medicinæ accipiendæ non penes illum est, qui remedium admoveat, sed penes illum, qui morbo laborat. Hoc enim quum nosset admirandus ille vir, Corinthiis dicebat: Non enim dominamur fidei vestræ, sed adiutores summus gaudii vestri. II. Corinth. I. 23. Christianis enim sacerdotibus minime omnium licet lapsus peccantium vi corrigere. Exteri quidem judices facinerosos homines, qui secundum leges deliquerunt, magna cum auctoritate cohibent, ac vel invitatos à moribus pristinis arcent: hic autem non vim adferre, sed suadere tantum oportet: Neque enim nobis facultas à legibus data est ad delinquentes coercendos; ac ne, si data esset, haberemus ubi vim hujusmodi potentianique exercere possemus, quum Christus eos æterna corona donet, non qui coacti, sed certo animi proposito à peccatis abstinent. Lib. 2. de Sacerd. cap. 3. Quid ad hæc Ulheimerus? Ait se in operibus Sancti Chrysostomi hæc invenire nullibi potuisse, licet diversas, inquit, eorum editiones non sine insigni labore evolverim ipse, atque idem ab aliis fieri curaverim: ut adeo hunc anonymi locum, quem sancto huic Patri adscribit, pro ipsius ingenti partu merito habeam. Papæ! invenimus in multis suis libris hoc iniquum unquam mentis remissum nubus consenserit: non, dicit §. LXIX. ie. diligitis monachos:

Non etiam per se civilibus.

Et vero nihil prope magis contestatum est, quam in ea semper Ecclesiam christianam sententia fuisse, ut nul-

Iam sibi crederet datam divinitus facultatem, quia ipsa per se jure quemquam posset vi adhibita ad obsequium compellere, inque eos, qui dicto parum audientes essent, corporalibus pœnis honorumque temporalium privatione animadvertere. Docere, hortari, suadere, obligare, movere gradu ecclesiastico, Sacramentorum usu arcere, et publicum peccatorem Christianorum communiōne indignum declarare, hoc sui esse muneris, sui juris censuit: quæ si omnia parum proficerent, gravioribusque remediis ad pacem tuendam arcendosque improbos opus esset, licere quidem sibi existimavit Principum ac Magistratum implorare auctoritatem; aqua, quorum ipsa non posset, frangeretur contumacia (1); sed ipsa sibi decernendæ pœnæ facultatem non sumebat (2). Diu post Imperatorum beneficio factum est, ut eo jure Episcopi monachorumque superiores ornarentur, non ad publicam exercēdam vindictam, sed ad corrigidos paterna severitate filios (3), intra quem modum adhibitam castigationem non existimabant vel adversam lenitati Evangelii, vel pietati veræ inimicam (4). Non potest error metu corrigi, fateor; sed erroris causa sæpe, contumaciæ vero semper in voluntate posita est, quam interdum non infelicitè temperata castigatio emendat (5). Itaque habet Ecclesia potestatē à Christo sibi traditam coercendi facinorosos mediis spiritualibus, habet jus paterna castigationis, habet decernendæ pœnæ etiam corporalis facultatem summorum Principum beneficio tributam, sed ad modum legibus publicis constitutum exercendam. Quam si migravit ætas recentior, si beneficii dudum immemor alienam tamquam propriam sibi jurisdictionem arripuit, si hanc exercevit, non ut emendareret,

(1) Bingham *orig. eccl.* lib. 16. cap. 2. §. 3.

(2) *Tract. de potest. eccl. et civ. art. 1. prob. 4.*

(3) Ayrman de *Monast. cast. sect. 1. cap. 1.*

(4) Barthel *dé eo, quod justum est ex tege div. cap. II.*

(5) Barthel *loc. cit. §. 16. seqq.*

sed ut pleceret, idque suo arbitratu, non intra modum legibus canonibusque præstitutum: nonne æquum est, ut Principes ad eam judices ecclesiasticos moderationem revocent, quæ cum mente Evangelii omnem dominatum abhorrente, cum religionis ac virtutis non simulatæ natura, suaque ipsorum supraea potestate conjungi potest?

SCHOL. Haud ægre hinc æstimare unusquisque potest, quo genere pœnarum jure proprio Ecclesia uti possit, quo pro ea potestate, quam sibi creditam habet ab Imperantibus Christianis. Evidens est enim, nisi legibus id publicis cautum sit, jus eam non habere quemquam privandi bonis, pœna pecuniaria coercendi, multatandi exilio (quod hon diffitetur ipse Pontifex *cap. 10. de jud. Conf. Espen part. 3. jur. eccl. tit. 11. cap. 1.*) carcere plectendi, aliisque ex eodem genere atrocioribus pœnis, de quarum rigore jam saeculo decimo quarto querelam ad Joannem Franciæ Règem delatam Fleurus narrat ad ann. 1351. Quid nostri ætate actum sit, docet Rautenstrauch. *Inst. jur. eccl. publ. §. 48. seqq.*

Si scholam audis, nullum est genus pœnæ, quo Ecclesia jure suo animadvertere non possit. Corpus, bona, famam, jura tam munera quam successionum omnia illi subficit. Nihil illa Principibus vult in acceptis referre: Nec mirum, quoniam et ipsos privari regnis posse Principes aperte docet. Neque enim esset, inquit Jo. de Dicastro (1), satis Ecclesiæ provisum, si careret potestate puniendi pœna temporali: ac proinde si aliquis Princeps defecit a fide, summus Pontifex illum privare regno, et alium substituere potest. Et ne quid decesset ad doctrinæ istius absurditatem, exstitit Ulhei-

(1) *Tract. de censur. disput. 1.*

merus nuper, cui, natura rerum spectata, Ecclesiæ quoque competere jus immittendi pœnam capitalem visum est (1); eodem jure in veteri testamento usos esse sacerdotes: immemor fortasse illius, quod est à Cypriano in epistola ad Pomponium scriptum egregie: *Interfici Deus jussit sacerdotibus suis non obtemperantes, et judicibus à se ad tempus constitutis non obaudientes. Et tum quidem gladio occidebantur, quando adhuc et circumcisio carnalis manebat: nunc autem quia circumcisio spiritualis esse apud fideles servos Dei cœpit, spiritali gladio superbi et contumaces necantur, dum de Ecclesia ejiciuntur* (2). Quod et Augustinus postea docuit in libro de fide et operibus (3): *Phinees Sacerdos, inquiens, adulteros simul inventos ferro ultore confixit, quod utique degradationibus et excommunicationibus significatum est, esse faciendum hoc tempore, quum in Ecclesiæ disciplina visibilis fuerat gladius cessatus.*

SCHOL. Ac ne quis exempla nobis opponat Pontificum hanc sibi auctoritatem vindicantium, adscribo Petri Damiani egregium prorsus responsum lib. 4. epist. 9. ad Older. Firman. Episcopum: *Sicut ipse Dei Filius cuncta mundi obstacula non per districti examinis ultiōnem, sed per invictam superavit inconcussæ patientiæ majestatem; ita docet mundi rabiem potius æquanimiter ferre, quam vel arma corripere, vel lēdenti læsionibas respondere, præsertim quum inter regnum et sacerdotium propria cujusque distinguantur officia, ut et Rex armis utatur sæculi, et Sacerdos acingatur gladio spiritus, qui est verbum Dei :::: Si ergo pro fide, qua universalis vivit Ecclesia, nusquam ferrea corripi arma conceditur, quomodo pro terrenis ac transitoriis Ecclesiæ facultatibus loricatæ acies in gladiis debocchantur? Porro sancti viri quum prævalent,*

(1) *Cit. diss. §. 37. 38.*

(2) *Epist. 62. edit. Baluz.*

(3) *Cap. 2.*

hæreticos idolorumque cultores nequaquam perimunt, sed potius ab eis pro fide catholica perimi non refugunt :: Ad hæc si quis objiciat, bellicis usibus Leonem se frequenter implicuisse Pontificem, verum tamèn sanctum esse; dico quod sentio, quoniam nec Petrus ob hoc apostolicum obtinet principatum, quia negavit, nec David idcirco prophetæ meretur oraculum, quia thorum alieni viri invasit; quum mala et bona non pro meritis considerentur habentium, sed ex propriis debeat qualitatibus judicari. Numquid hoc legitur vel egisse vel litteris docuisse Gregorius, qui tot rapinas ac violentias à Longobardorum est feritate perpessus? Num Ambrosius bellum Arianis se suamque ecclesiæ crudeliter infestantibus intulit? Numquid in arma Sanctorum quispiam traditur insurrexisse Pontificum? Causas igitur ecclesiastici cujuscumque negotii leges dirimant fori, vel sacerdotalis edicta concilii, ne quod gerendum est in tribunalibus judicum, vel ex sententia debet prodire Pontificum, in nostrum vertatur opprobrium congressione bellorum.

§. LXXI.

Maxima in Ecclesia pœna est excommunicatio.

Itaque summum coërcitionis genus, quo in suos alieno destituta præsidio jure uti Ecclesia potest, excommunicatio est, per quam jure christianaæ societatis privamur (1). Quæ quidem ipsa pœna istius severitas facit, ut ei locus non sit in peccatis levioribus (2), verum in iis dumtaxat, quæ conjuncta cum scandalo pacem Ecclesiæ perturbant, et in publicum perniciosa sunt (3). Ac ne in his quidem summam hanc disciplinæ

(1) *Cap. 10. de judic. caus. 24. quæst. 3. can. 17.*

(2) *Caus. 11. quæst. 3. can. 8. 41. 42.*

(3) *Eugen part. 3. tit. 1f. cap. 7. 8.*

severitatem adhibendam censebant maiores nostri, si vel laterent (1), vel probata legitime non essent (2), si proposita animo ac decreta melius consilium impedit (3), si praeter voluntatem vi majore extorta sint (4), levioribus ve remediis locus esse possit (5), si denique socia criminis multitudo metusve schismatis, aut alterius cuiusdam gravioris incommodi usum illius dissuadet (6). Unde intelligi potest, quam circumspecta morum censura esse debeat, dum de summis Principibus eorumque ministris ab Ecclesia arcendis agitur. Etsi enim de jure satis constet, nec hujus severitatis in eos exercitatae melioribus etiam temporibus fortasse desint exempla (7); fieri vix umquam posse, ut telum istud in Principes conjiciatur sine ingenti tam reipublicae quam Ecclesiae ipsius perturbatione superiorum temporum memoria docet luculentissime.

SCHOL. Conf. Du-Pin in diss. 3. de antiqua Eccles. discipl. pag. 279. seqq. Auct. tract. de potest. eccles. ac temporal. pag. 13. seqq. Jos. Bingham loc. cit. pag. 145. seqq. quibus junge (est enim operæ pretium) vira clar. de Rieger Instit. jurispr. eccles. part. 4. §. 581.

I X X I
§. LXXII.

Quæ jure societatis sacræ privat.

Excommunicationem Christianorum Seldenus existimabat similem fuisse illi, quam inter Judæos Apostolorum temporibus obtinuisse à Rabbinis traditum est (8).

(1) Caus. 2. quæst. 1. can. 19.

(2) Loc. cit. can. 11. 18.

(3) Concil. Neoc. can. 4. 19.

(4) Concil. Ancyra. can. 3. habet enim in ea A. (2) can.

(5) Trident. sess. 25. cap. 3.

(6) Bingham lib. 16. cap. 3. §. 6. seqq. ob. 01. qm. (1)

(7) Bingham loc. cit. §. 5. 8. qm. 8. 11. qm. (2)

(8) Fixmill. Exerc. 2. sect. 3. §. 32. seqq. qm. (2)

civili nimirum, non sacrorum communione privantem. Bohmerus contra per illam sacrorum tolli communionem, non civilem contendebat, eamque in externa dumtaxat à coetu fidelium separatione constitisse: quod posterius quidem adversum est Tertulliano, Cypriano, Augustino, ipso doctissimo viro non dissentente (1); etsi non eam esse Ecclesiæ potestatem iidem Patres docuerint quam sæpissime, ut ligare coram Deo quemquam possit, quem pura conscientia nullius arguit reum criminis (2). Nempe res hæc est. Divinam institutionem spectes, hi quos indignos fratrum consortio Ecclesia declaravit, eo nobis loco habendi sunt, quo ethnici et publicani, quibuscum nulla publici cultus divini communio esse potest. Itaque primus ac præcipuus, immo stricte ac proprie loqui velimus, unicus excommunicatio effectus est privatio officiorum spiritualium, inquit Du-Pinius (3), non eorum, quæ jure naturali, gentium, aut civili debentur. Ejusmodi quæ sunt, adeo negari excommunicatis non possunt, ut præstari etiam necessario debeat. Verum exiguo admodum tempore intra hos tam angustos limites constituit disciplina Christianorum ut communione in rebus sacris dumtaxat, non civili atque externa conversatione interdiceret. Nam quod ad officia attinet libera amicitia, mutui convictus, aliaque hujus generis, licet non videantur jure divino prohibita esse, ab ipsis tamen Apostolorum temporibus in usu fuit hæc excommunicatis denegare (4); tum ut peccatoribus incuteretur verecundia, aliosque exemplo suo terrent; tum ut devitaretur contagio malorum, in quorum mores facile transformat arctior amicitia (5). Quare omnino repudianda est eorum sententia, qui hanc per-

(1) Jur eccles. lib. 5. tit. 39. §. 19. 20.

(2) Espen loc. cit. cap. 6. §. 12. seqq.

(3) Cit. loc. pag. 293.

(4) Du-Pin loc. cit.

(5) Bingham lib. 16. cap. 2. §. 12. qm. 8. 11. qm. (1)

se censuræ ecclesiasticæ inesse vim statuunt, ut quæ quis non ab Ecclesia sed à civitate jura habet, eorum usu legitimo privet. Nam quod postea inter Christianos excommunicati, nisi resipiscant, sint infames, intestabiles, ad quædam vitæ civilis officia inhabiles, id ex eo ortum est, quod Christiani Principes, quoad fieri potest, leges suas ad bonos mores atque evangelicam disciplinam aptent, non quod excommunicatio per se ullo temporali jure bonoque privet. Bossuet in defens. cler. gallic. lib. 1. sect. 2. cap. 22.

SCHOL. Omnem itaque sacræ potestatis modum prætergressus est Gregorius P. VII. quando omnes, qui excommunicatis fidelitate aut sacramento obstricti sunt, apostolica auctoritate à juramento absolvit, et ne eis fidelitatem observent, omnibus modis prohibuit apud Gratian, caus. 15. quæst. 6. can. 4. Conf. Bossuet in defens. cleri gallic. lib. 1. sect. 1. cap. 7. seqq. Natalis Alexander in Hist. ecclesiast. sœc. XI. diss. 2. art. 8. seqq. et sœc. XVI. diss. 6. art. 6. §. 5. Plura de excommunicatione ceterisque Ecclesiæ poenis alibi. Unum hic moheo, negasse perperam Bohmerum lib. 3. juris eccles. Protest. tit. 41. §. 43. minorem, quam vocant, excommunicationem ante Innocentium III. cognitam fuisse, ut docuit Bingham lib. 16. cap. 2. §. 7. et 8. Id autem omnino ferri vix potest, quod doctrinæ suæ testes Espenium laudet et Christ. Lupum. Quid? Espenius minorem excommunicationem olim receptam fuisse perhibet? Vide, si lubet, ejusdem capitilis (1), ad quod Bohmerus provocat, §. 22. et 23. ac tum, si potes, cum Bohmero in §. 20: sentire Espenium existima. Conf. virt. clariss. Plac. Fixlmillner exere. 2. sect. 3. pag. 118. seqq.

(1) Part. 3. tit. 11. cap. 4. 413. de dil. mandat.

CAPUT VII.

DE IMPERIO SACRO.

§. LXXXIII.

Est aliquod in Ecclesia imperium.

Esse aliquod in Ecclesia Christi imperium mihi quidem certum est. Enimvero potestatem illi à Servatore in ipsa institutione traditam (§. XXXIII.), cui jus inest ferendi leges (§. XLII.), et orta de negotiis sacris dissidia pro auctoritate componendi (§. LVII.) coercendique pœnis, si qui decretis ejus rebusque judicatis obsequium detrectant adhibere (§. LXV.), imperium vocare quid vetat? quando ipse etiam *Apostolus* hoc ad eam designandam vocabulo usus est (1): et Gregorius Nazianzenus in oratione illa per celebri, quæ minis Præfecti Cæsarei jacentes civium suorum animos erigere conabatur: *Quid vero, ait, vos Principes et Præfecti? :::: Quid igitur dicitis? :::: Nam vos quoque imperio meo ac throno lex Christi subjicit. Imperium enim et nos gerimus; addo etiam præstantius ac perfectius imperium.* Apte vero atque apposite imperium hoc *sacrum* est appellatum: nam et societas Christianorum, cui regendæ præest, sacrorum societas est, et sacer quoque finis, utpote in interna animarum salute positus (§. VI.).

SCHOL. Genus hoc loquendi ab usu *Scripturæ* alienum non esse, in qua *imperare* idem sæpe valet, quod

(1) *Ad Tit. cap. II. 15.* Adducit quoque Lackies ex Ignatii epistola ad Trallianos hæc verba: *quid aliud est Episcopus quam is, qui omni principatu et imperio superior est?* Ceterum non inveniuntur in vera et genuina epistola, sed in interpolata.